

Zeeland Geboekt**Licht**Geplaatst op [27 april 2012](#) door [Jan van Damme](#)

Ik was afgelopen week voor het eerst in zijn atelier bovenop de watertoren van Oost-Souburg. Licht was de aanleiding. Beeldhouwer Jan van Munster presenteert morgen in de Drvkkery in Middelburg een thematisch boek over zijn lichtobjecten. Om daarover te praten is de glazen ruimte op de watertoren een geschikte plek. Toen ik er was temperden grijze wolken het Zeeuwse licht. Maar ook dan is en blijft het uitzicht er magistraal. Over de Westerschelde tot in Zeeuws-Vlaanderen, op de boulevards van Vlissingen, aan de andere kant tot in Middelburg. Zeeland in miniatuur, dan is het leven opeens heel overzichtelijk.

Het was een belevenis, daar in de toren van Jan van Munster. Hij liet me in het oude waterreservoir zijn in de rondte slingerende lamp zien. Het bassin donker, alleen de lamp die bovenin langs de wanden scheert. Fascinerend, en heel geschikt om in een trance te raken. Op de lagere verdiepingen diverse Brainwaves, glazen en granieten objecten, en ook één van zijn 'ijskunstwerken'.

Jan van Munster (1939) is voor mij de man van plus/min en ik. Zo'n twintig jaar geleden bezocht ik hem voor het eerst in zijn atelier, toen nog in Renesse. Hij was daar vooral met graniet aan het werk. Later zag ik op het abdijplein in Middelburg zijn ik-objecten oplichten. Tegenstellingen, daar gaat het hem om, zegt hij. Dat blijkt ook in het nieuwe boek, waarvan Peter Lodermeijer de tekst verzorgde. In drie talen: eerst in het Duits, toen vertaald in het Engels, en vervolgens nog eens in het Nederlands omgezet. En toch – wat ik niet verwachtte – is ook die Nederlandse vertaling prettig leesbaar. Lodermeijer theoretiseert nogal over licht als thema en als materiaal in de kunsten, maar houdt wel voldoende voeling met de lezer. Het boek beslaat het lichtwerk van Jan van Munster sinds 1970, toen hij kunstlicht voor het eerst als 'materiaal' ging gebruiken.

De objecten zijn prachtig gefotografeerd. Vooral in de publieke ruimte laten ze hun kracht zien. Zoals de Brainwave, die sinds 2010 in de entree van de Nederlandse ambassade in Brussel hangt. Zorgt dat de ingang meer uitstraling krijgt, was de opdracht. Ik meen zelfs van de foto af te kunnen leiden dat dat goed gelukt is.

Ik sprak met Van Munster ook over de crisis. De kunst krijgt klappen, zoveel is wel zeker. Dat is natuurlijk ook een reden om het op zich prachtige maar dure graniet even te laten voor wat het is. Tot zich weer opdrachtgevers aandienen die én het materiaal én het transport en plaatsing voor hun rekening willen nemen.

In de PZC van vandaag, vrijdag 27 april 2012, verschijnt het interview, dat ik eerder deze week met Jan van Munster had.

In het licht/light van Jan van Munster

Jan van Munster werkt al zo'n veertig jaar met neonlicht. Dat laat hij zien in een uitgave, die vandaag wordt gepresenteerd.

door Jan van Damme

Het onderwerp is licht, maar het boek is zwaar en heeft een donkergrijze omslag met een zwarte rug. Alleen de titel *Licht* licht op: de letters zijn in het karton van de cover uitgesneden en worden lichtweerkaatsend door de onderliggende met aluminiumfolie beklede pagina.

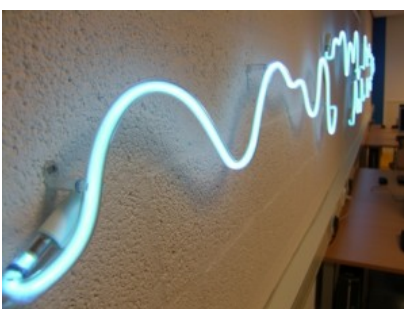
Een kunstenaar die met licht werkt, gaat helemaal in het zwart gekleed. Dat geldt althans voor Jan van Munster (1939). Sinds 1965, schaat hij. Zwart tot en met zijn brilmontuur. Het valt niet altijd mee, hij weet uit ervaring dat een zwarte zakdoek moeilijk te krijgen is. Ook zwarte pyjama's zijn schaars. Wit heeft hij ook lang mooi gevonden, maar niet gedragen omdat je je in het wit heel gauw vuil voelt.

Van Munster is altijd bezig met energie, liefst tegengestelde energie. Zijn plus- en mintekens (+ en -) zijn wereldberoemd, onder andere in graniet en in neon. Op gebouwen, in operatiekamers, op de vloer van een gerechtsgebouw. Ook de letters 'ik' – individuele energie – stralen je op de verrassendste plekken tegemoet. Zoals op een flatgebouw in Utrecht. „Twee vrienden”, vertelt de kunstenaar, „bellen elkaar elke avond rond 11 uur en kijken naar mijn beeld terwijl ze met elkaar praten. Als er iets mis is met het kunstwerk – een lamp kapot of zo – dan mailen ze me. Dat soort reacties krijg ik vaak.” In 2001 verscheen er een uitgave met een vrijwel identieke omslag, waarin het complete oeuvre van Jan van Munster onderwerp was. In het vandaag te presenteren boek gaat het alleen om zijn lichtobjecten. Het idee voor zo'n uitgave ontstond in 2008, toen hij een tentoonstelling had bij Galerie Marc Quint in San Diego. Er bleek behoefte aan meer afbeeldingen en beschrijvingen over zijn lichtobjecten. Vandaar het nieuwe boek. Hij werkt de laatste jaren minder in graniet. Van Munster: „Dat gesteente is onhandig en kostbaar in het transport, omdat het zo zwaar is. Toch heb ik dat materiaal niet afgezworen, zeker niet. Maar voorlopig is het vooral licht.”

Van Munster werkt het meest in Duitsland. Ze noemen hem daar *Lichtkünstler*. Zelf prefereert hij het predikaat beeldhouwer, licht is immers slechts één van de vele materialen waarmee hij kan werken. Bij de Oosterburen zijn honderden werken van hem geplaatst. Hoewel hij zelf meer van Frankrijk houdt. „Helaas zijn Fransen conservatiever, bij hen moet kunst in een lijst passen, ze hebben over het algemeen meer moeite met installaties en sculpturen. Parijs was in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw toonaangevend. Nu niet meer. Berlijn, Antwerpen, Londen, die steden zijn veel belangrijker voor de eigentijdse beeldende kunsten.”

Jan van Munster is zoon van een gereformeerde dominee in Gorinchem. Na in Amsterdam en Rotterdam gewoond te hebben heeft hij sinds 1978 Zeeland als thuisbasis. Eerst Renesse, waar hij vergeefs een vuist tegen de oprukkende recreatiesector maakte. In 2005 verhuisde hij naar Oost-Souburg, de al voor exposities gebruikte watertoren werd een uitdagend nieuw onderkomen. Vanuit zijn atelier, de nieuwe glazen opbouw bovenop de toren, liggen Walcheren en de Westerschelde in miniatuur in de aanbidding.

Zijn oeuvre overziend, is 1970 het jaar dat hij voor het eerst met licht werkte. Cirkels, lijnen, plussen en minnen, in kubussen gevangen licht, en films, zoals *Zelfportret* (1972) waarin hij met een hele serie fietslampjes in zijn mond oplichtende wangen krijgt.

(foto Brainwave in Pontes Pieter Zeeman Scholengemeenschap Zierikzee). In 1996 kwam in een medisch tv-programma een dame voorbij, die een eeg, een hersenonderzoek onderging. Van Munster: „Opeens zag ik de lijnen op het scherm, waar ik zelf mee bezig was. Alleen veel beter. Ik ben meteen naar mijn huisarts gegaan met de vraag of ik zo'n eeg mocht laten maken. Dat ging niet. Uiteindelijk kon ik via vrienden in het ziekenhuis van Vlaardingen terecht. Daar is een eeg van mijn hersenactiviteit gemaakt en er zijn wat proeven gedaan. Ik moest hyperventileren, er werd met stroboscopisch licht in mijn oog geschenen.” Hij heeft de uitgeschreven

lijnen van zijn hersenactiviteit bewaard, een dik pak papier met allemaal dansende lijntjes. Voor zijn lichtwerken pakt hij af en toe een klein deel van een lijn. „Zo kan ik steeds nieuwe composities maken. Brainwaves. Inderdaad, het is heel erg iets van mezelf. In feite krijg je als je een Rembrandt of een Karel Appel Appel ophangt hetzelfde effect. Dat schilderij is ook een stukje van de kunstenaar.”

In zijn lichtwerken gebruikt hij neon- of argongas. Neon kleurt rood, argon blauw. De Brainwave die hij voor de entree van de Nederlandse ambassade in Brussel maakte, is zijn recentste grote lichtinstallatie.

Op een snelwegkruising bij het Gelderse Ede staat sinds 2004 een ‘Grasspriet met veel energie’ (foto). Ook een Brainwave, een neongroene sidderlijn, maar dan van 22 meter hoog. De kunstenaar rijdt er liefst langs als het donker is, als de grasspriet mooi in het water weerspiegelt.

Een lichtobject op de Oosterscheldekering, of de Zeelandbrug, hoort dat tot de mogelijkheden? „Het is erg om te zeggen. Maar ik denk het niet.

Wie zou er de opdracht voor moeten geven? Helaas is men in Zeeland niet echt ontvankelijk voor kunst. Het klimaat is er niet naar. De overheden

leggen de accenten tegenwoordig anders. Zo’n vijftien jaar geleden zijn overheden gestopt talentvolle beeldend kunstenaars te ondersteunen, bijvoorbeeld door aankopen en promotie. Meer en meer middelen gingen naar een steeds groeiend aantal organisaties. Tegenwoordig hecht men het meest aan publieksbereik en de economische waarde van culturele activiteiten. Daarom krijgen nu de evenementen het meeste gewicht en blijven ze in de bezuinigingen ongemoeid. Ik vind het onvoorstelbaar te moeten zien dat de Vleeshal, het icoon van Zeeland, nog maar moet afwachten of het levensvatbaar zal blijven.”

Jan van Munster: Licht/light – Uitgeverij Jap Sam Books, taal Eng., D. en Ned., 172 pagina’s., 49,50 euro.

Presentatie vandaag om 16 uur in boekhandel De Drukkery Middelburg.

Over Jan van Damme

Jan van Damme, geboren in Oostburg, 1956. Ik heb geschiedenis gestudeerd aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen: 1975-1983. Tijdens mijn studie werkte ik part-time op het Zeeuws Documentatie Centrum van de Provinciale Bibliotheek in Middelburg. In 1980 begon ik als freelancer voor de Provinciale Zeeuwse Courant (PZC) te werken in Zeeuws-Vlaanderen. Sinds 1984 ben ik in vaste dienst van de PZC. Eerst als regioverslaggever, vanaf 1986 als algemeen verslaggever met speciale aandacht voor provinciepolitiek, onderwijs, cultuur en historie. Na 1990 heb ik eindredactie- en coördinatiewerk gedaan, en ben ik chef van de afdeling bijlagen geweest (1994-2005). De laatste jaren combineer ik algemene verslaggeving met coördinatie van bijlagen. Voor de PZC heb ik de afgelopen 25 jaar vele auteurs geïnterviewd en boeken besproken.

[Toon alle berichten van Jan van Damme →](#)

Dit bericht is geplaatst in [Kunstboeken](#) en getagd [Jan van Munster](#). Bookmark de [permalink](#).

Zeeland Geboekt

Proudly powered by WordPress.